

Obchody Święta Pracy, 1 Maja w Ustroniu.

Dzisiaj, po 133 latach od dramatycznych wydarzeń, jakie miały miejsce w 1886 roku, w Stanach Zjednoczonych - Chicago, okupionych przelaną krwią robotników, i wyrokami śmierci dla organizatorów robotniczych wystąpień. **Dla upamiętnienia tego wydarzenia druga Międzynarodówka ustaliła w 1889 roku, dzień 1 Maja, Świętem Pracy, Międzynarodowym Dniem Solidarności Ludzi Pracy.**

Międzynarodowy wymiar tego święta urzeczywistniał się wszędzie tam, gdzie występowały większe skupiska pracownicze organizowane przez działaczy organizacji i stowarzyszeń robotniczych.

Na ziemiach polskich (bo nie było wtedy jeszcze Polski na politycznych mapach) pierwsze obchody miały miejsce już w 1890 (a w dwa lata później **w Ustroniu**) i odbywały się niejednokrotnie - wbrew woli zaborców, którzy w tym segmencie sprawowania władzy wspierali się wzajemnie z posiadaczami tak zwanych środków produkcji i nimi zarządzającymi.

Pierwsze obchody związane z 1. Majem w Ustroniu podjęte zostały w 1892 roku z inicjatywy oddziaływującej na środowisko robotnicze Ustronia, cieszyńskiej socjaldemokracji.

Początkowo zorganizowano je wieczorem, po pracy, przy Źródle Żelazistym, w dolinie Gościradowca, by po kilku latach przenieść je do centrum Ustronia w pobliże Hotelu Kuracyjnego - łącząc działalność polityczną z kulturalną. Było to najważniejsze w Ustroniu święto robotników (również tych z okolicznych wiosek) obchodzone corocznie.

W tym pierwszym okresie rodzącej się świadomości klasowej, w ustrońskim przemyśle zatrudnionych było 605 robotników w fabryce maszyn oraz 175 w hucie i odlewni - mimo, że zaczęły się już wyczerpywać miejscowe pokłady ruda żelaza, a część ustrońskich zakładów uległa likwidacji. Robotnicy ci stanowili wtedy, jedno z większych skupisk robotniczych w rolniczej części Śląska Cieszyńskiego. Wtedy – to - wyzysk robotników przez przedsiębiorców, samowola przełożonych w zakresie dowolnego ustalania stawek płac i długości dnia pracy oraz brak ustawodawstwa socjalnego, spowodowały, że już na początku lat 90. XIX w. robotnicy z ustrońskich fabryk zaczęli zakładać pierwsze stowarzyszenia. Jan Wantuła w „Dziejach Ustronia” pisze w tej sprawie, - cytując: *„Zdarzyło się, że przez Ostrawę dowiadywali się o próbach poprawy losu robotników. Jakieś broszurki wpadły im tam w zagłębieniu w ręce, jakieś ulotki. I zgromadzenia urządzają robotnicy gdzieś i zapisują się do „spółków” (słowo organizacja nie było wśród robotników wtedy jeszcze używane, dopiero po udziale w zebraniu*

robotniczym przyswoili sobie). A celem tego wszystkiego – poprawa bytu robotników, zdobycie praw obywatelskich i politycznych”. – koniec cytatu.

Pierwsze, tajne zebrania miejscowych robotników odbywały się już od 1891 roku, a pierwsze założycielskie Zgromadzenie konstytucyjne "Grupy Miejskowej w Ustroniu" „Stowarzyszenia Centralnego Robotników w Bielsku” (na które przybyło 70 osób) zorganizowano 18 marca 1894 r., w gospodzie - w Golezowie – Równi. Od samego początku zebrania cieszyły się dużym zainteresowaniem robotników, mimo występujących represji ze strony dyrekcji fabryki, które kończyły się często zwolnieniem z pracy aktywnych działaczy robotniczych.

W okresie przed i po I wojnie światowej w samym Ustroniu nie odnotowano poważniejszych, dramatycznych wydarzeń w związku z obchodami Święta Pracy, chociaż organizowane wystąpienia w okresie II RP były (mówiąc współczesnym slangiem) przez policję i władze uważnie były monitorowane.

Ważną kartę w dziele gruntowania świadomości klasowej zapisały w tych okresach organizacje robotnicze, w tym „Siła” (Robotnicze Stowarzyszenie Kulturalno Oświatowe „Siła”) i jej animator działający w robotniczym środowisku cieszyńskiej socjaldemokracji, a później PPS-u Tadeusz Reger, również prezes zarządu Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego będącej zrębem, powstającej w 1917 roku, z zaborczej niewoli, państwowości polskiej.

Położenie socjalne mieszkańców Ustronia w różnych okresach sprzyjało radykalizacji nastrojów, które uzewnętrzniały się w czasie przygotowań i obchodów święta pracy w Ustroniu. Uroczystości pierwszomajowe w okresie bezrobocia były naprawdę masowe i poprzedzane „opieką policji”. Mimo wspierania administracji przez inne niż klasowe organizacje związkowe, załoga w swej zdecydowanej większości wstawiała się za najaktywniejszymi działaczami broniąc ich przed restrykcjami ze strony administracji.

Symbolem, który miał skupiać i reprezentować robotników w trakcie robotniczych wystąpień był sztandar organizacji związkowej i pepesowskiej nazywany też proporcem, a został pozyskany w 1927 roku ze środków zgromadzonych przez Komitet Funduszu Sztandaru Robotniczego zasilany między innymi wpływami z prowadzonej w dniu święta pierwszomajowego sprzedaży czerwonych goździków.

Proporzec ten prezentowany był także w trakcie robotniczych wystąpień, jego chorążym (ze względu na jego wagę) był kowal ustrońskiej kuźni Jerzy Bujok, rozstrzelany 70 lat temu w czasie listopadowej rzezi ustrońskich patriotów. Sztandar nie przetrwał do czasów współczesnych, a załoga w powojennych pochodach pierwszomajowych kroczyła za

pocztami sztandarowymi zakładowej organizacji partyjnej, a od 1972 roku sztandarem otrzymanych z okazji 200 lecia Kuźni Ustroń.

Przypomnijmy, że dzień 1 maja, status święta państwowego uzyskał w 1950 roku.

Obchody święta pracy w okresie PRL miały charakter obchodów państwowych, a z celów założycielskich tego święta pozostały głównie odniesienia międzynarodowe, mocno afiszowane w treściach organizowanych na tę okoliczność akademii i pochodach 1 majowych, nazywanych dla podtrzymania ciągłości tradycji „manifestacjami”. W treściach haseł prezentowanych w trakcie obchodów 1. majowych wiele uwagi poświęcano także walce o „pokój”, które to dobro, jak wskazuje współczesny czas, nie jest dane już na zawsze.

Warto też wspomnieć, że dzień 1. Maja wprowadzony został w 1955 r. do liturgicznego kalendarza w Kościele katolickim. Dokonał tego papież Pius XII tworząc alternatywę dla laickiego Święta Pracy, które obchodzone jest w formule wspomnienia św. Józefa Rzemieślnika (Robotnika).

Wspólnym mianownikiem świętowania w dniu 1. Maja (przez ponad 100 lat w Ustroniu), był też spontaniczny udział w części obchodów pozbawionych wymiaru politycznego.

Dzień 1. Maja rozpoczynał się pobudką orkiestry dętej w osiedlach robotniczych, później emisją pieśni patriotycznych początkowo w tak zwanych „kołchoźnikach” z biegiem lat w radiu i telewizji. Pachnące wiosną „wysprzątane” ulice rozbrzmiewały z megafonów ulicznych, na trasie planowanego przemarszu pochodu, muzyką i pieśniami mającymi budować świąteczny nastrój. Atrakcją majowego świętowania, także dla rodzin pracowniczych, było zwiedzanie zakładu pracy. Zakłady po zakończonych pochodach organizowały też dla załóg i ich rodzin spotkania i poczęstunek.

Po 130 latach, przemiany cywilizacyjne światowej społeczności, odmieniły priorytety i ideową tożsamość robotniczą.

Zdolności do samoorganizacji będące źródłem siły żywiołu robotniczego, ukształtowały nowe środowisko prawne, a metody walki zdywersyfikowały (zróżnicowały) ten żywioł według różnie politycznie kreślonych interesów grupowych.

Z walki o pracę i skracanie jej czasu, poprzez „umacnianie” jej etosu (w okresie PRL), aż po zmianę wartości „ludowładztwa” (w okresie transformacji ustrojowej), **sprawiedliwość społeczna** osiągnęła wymiar nierównowagi pomiędzy „popytem i podażą”.

Hasła „pracy i chleba” dzisiaj brzmią inaczej – celem nadrzędnym staje się „praca i walka” na rzecz zmniejszania, rozwarstwienia społecznego.

Rozwiązywanie tych problemów, nie wymaga dzisiaj rewolucyjnych metod walki, oręż do urzeczywistnienia takich zmian leży w cyklicznym rytmie, jaki daje nam demokratyczny ustrój naszego państwa.

Wystąpieniom pierwszomajowym towarzyszyło zazwyczaj zawołanie; „**Niech się święci 1 Maja!**” – pozostając w atmosferze tego zawołania, dzień dzisiejszy - w Ustroniu wspominamy też - jako dzień:

- 74. rocznicy zakończenia okupacji hitlerowskiej.
- **15. rocznicy naszej obecności w Unii Europejskiej, w której obecność będziemy manifestować w dniu wyborów do jej parlamentu w dniu 26 maja.**